

KAKO SODELUJMO V PRIPRAVAH NA KONGRES DELAVSKIH SVETOV

Odbor za sklicanje kongresa bo vsekakor dal vsem zainteresiranim organom in institucijam konkretnija navodila, kakšni materiali in dejstva bodo potrebni kongresu, da bi bila razčlemba dosedanjega dela delavskih svetov čim bolj uspešna, sklepi čim bolj skladni z njo, perspektive nadaljnjega razvoja pa čim bolj jasne.

Kljub temu pa bi želeli že danes tukaj pokazati na nekatere prvine, ki so bistveno važne za oceno naših uspehov in pomanjkljivosti. Naj naštejemo samo nekaj vprašanj. Na primer, kako so delavski sveti vodili politiko podjetja, kako so organizirali proizvodnjo na sredstvih, ki jim jih je zaupala skupnost, kako so vplivali na asortiment in kakovost blaga, na koordinacijo v proizvodnji, kako na splošni napredek podjetja in na varčevanje, s kakšnim uspehom so se trudili, da bi se povečala delovna storilnost, kakšno politiko so imeli v sistematizaciji delovnih mest, v priznavanju kvalifikacij, v spodbujanju k nadaljnji strokovni izobrazbi članov kolektiva, kako so reševali vprašanje vzgoje novega osebja, na katere težave so naleteli v podjetju, v odnosih s komuno, z okrajem, z višjimi predstavniškimi in upravnimi organi, katere prvine v našem družbenem in državnem sistemu prispevajo h krepitvi delavskih svetov kot samostojnih organov delavskega samoupravljanja, katere pa zavirajo razvoj v tej smeri, kako naj se okrepi materialna in družbena zainteresiranost delovnih ljudi v tovarnah, obrtnih delavnicah, na gradbiščih, v gostinstvu, trgovini, v kmetijstvu itd., kako bomo dosegli, da bo vsak naš državljan neposredno občutil rezultate svojega dela, a da bo prav tako razumel, da je tudi njegov osebni standard in standard njegove ožje in širše skupnosti odvisen samo od krepitve proizvodnih sil in povečanja proizvodnje ter storilnosti dela.

Vsak član naše socialistične skupnosti ne glede na stopnjo svoje ideološke izobrazbe lahko prispeva k zbiranju izkušnih sedemletne aktivnosti delavskih svetov v Jugoslaviji. Celo s preprostimi objavljanimi dejstvi iz svoje prakse, iz svojega sodelovanja v organih delavskega samoupravljanja bomo prispevali, da bo prvi kongres delavskih svetov dejansko važna etapa v graditvi socialistične družbe pri nas.

T. S.

Priprave za kongres delavskih svetov v Bosni in Hercegovini

Ceprav je do kongresa delavskih svetov skoraj še pet mesecev, so se v Bosni in Hercegovini že začele določene priprave za ta kongres. Doslej so bili sestanki v deželni sindikalni svetovi in glavnem odboru Socialistične zveze Bosne in Hercegovine (komisiji za samoupravo in družbeno upravljanje), kjer so razpravljali o materialih centralnega sveta Jugoslavije.

Izkušnje, ki so jih dosegli delavski sveti v Bosni in Hercegovini, so zelo dragocene, kar posebno velja za izkušnje

Priprave za I. kongres delavskih svetov postajajo vsak dan bolj konkretne. Delovni kolektivi bodo čas, ki jim je še na razpolago do kongresa, izkoristili za izmenjavo izkušenj, posebno pa za izpopolnjevanje delovnih metod svojih organov. Da bi pomagali temu koristne-

mu razpravljanju in izmenjavi izkušenj, odpiramo s to številko posebno rubriko »Kongresu delavskih svetov nasproti«, v kateri bomo objavljali članke takega značaja.

Vabimo naše bralce na sodelovanje v tej rubriki.

Kontrola izpolnitve sklepov delavskega sveta in upravnega odbora

Ta članek vsebuje mnenje na gornjo temo, ki ni izžrpana s člankom, ki ga objavljamo v tej številki. Zato bomo v prihodnjih številkah objavili še nekaj člankov v težnji, da bi snov, o kateri je govora, čimbolj popolno obdelali.

Spremembe v ekonomskih instrumentih, ki jih določa družbeni plan za leto 1957, naj okrepijo ekonomske osnove in pospešijo razvoj delavskega samoupravljanja. Okrepitev statusa in razširitev pristojnosti delavskih organov upravljanja zahteva izpolnitev sistema družbene kontrole v gospodarstvu, posebno pa kontrole, ki je opravljajo delavski organi upravljanja.

Delavski svet in upravni odbor ne bosta tako lahko mogla kontrolirati vsega poslovanja v podjetju, če ne bosta sistematično spremljala in preverjala, kako se izpolnjujejo njihovi sklepi. Res je, popolna in zanesljiva kontrola izpolnjevanja sklepov delavskega sveta in upravnega odbora je odvisna ne samo od delovne organizacije v teh organih, temveč tudi od organizacije podjetja in splošnega stanja notranje kontrole. Delavski svet in upravni odbor lahko namreč zahtevata poročila o izpolnitvi sklepov, pa vendar ne bosta popolnoma in točno obveščena, če ni v podjetju določenega sistema kontrole in revizije, ki zagotavlja objektivnost in popolnost teh poročil. Seže, ko se ustvari določen red zanesljive notranje kontrole, lahko organi delavskega samoupravljanja ustvarijo tudi kontrolo izpolnjevanja lastnih sklepov. Kajti, če želimo krepiti delavsko samo-

upravljanje, moramo predvsem zagotoviti avtoriteto sklepov delavskih organov.

Kontrola izpolnjevanja sklepov delavskega sveta in upravnega odbora ne bo uspešna, če delo v zvezi s pripravo, formuliranjem, objavljanim in evidenco aktov, ki jih ti organi sprejemajo, ne bo smotno urejeno.

Upoštevati je treba pravilo, da je mogoče uspešno kontrolirati samo tiste sklepe, ki so konkretni in popolni, nedvoumni in nedvomno ugotovljeni in kot taki pravilno sprejeti in v zapisniku zabeleženi. Pozorno formuliranje sklepov je prvi pogoj za pravilno uporabo in učinkovito kontrolo njihovega izpolnjevanja.

FORMULIRANJE SKLEPOV

Način formuliranja sklepov lahko podrobneje določimo s poslovníkom delavskega sveta ali upravnega odbora, pri tem pa je treba spoštovati osnovna pravila postopka za sprejem samoupravnih aktov. Teh pravil pa pogosto ne spoštujemo in to lahko pripelje do resnih napak v delu. Razen tega je mogoče imeti za polnoveljavne samo tiste sklepe delavskih svetov, ki so bili sprejeti pravilno, medtem ko morajo biti nepravilno sprejeti sklepi razveljavljeni.

Formuliranja sklepov ni mogoče prepuštili niti predsedniku delavskega sveta niti zapisničarju niti drugim upravnim ali strokovnim sodelavcem. Sklep je treba v njegovem končnem besedilu formulirati na seji in ga v zapisniku zapisati v celoti. Sklep, ki ni v zapisniku zapisan, nima pravne veljave. Zapisnik mora biti veren odraz dela kolektivnega organa in zato mora zapisniška zabeležba ustrezati formulaciji, ki je bila sprejeta na seji, nikakor pa ne naknadno konstruiranemu sklepu. Dopustno je, da se ob končnem formuliranju zapisnika ali posebnih sklepov, formulacija stilno popravi.

V formulaciji, ki je bila sprejeta na seji, morajo biti ugotovljeni vsi temeljni elementi in vse bistvene navedbe samoupravnega akta. Spremembe ali dopolnitve, ki bi jih napravili zapisnikar, predsednik sveta ali druge nepooblaščen osebe in organi, niso polno veljavne. Če so napravljene z določeno namero, so lahko

(Nadaljevanje na 12. strani)

velikih podjetij metalurgije, gradbeništva, rudarstva in lesne industrije, ki imajo po več obratov. Koristne so prav tako izkušnje delavskih svetov v novih podjetjih, ki imajo drugačne pogoje za delo kakor stara podjetja, nato izkušnje svetov v podjetjih vojne industrije itd. Vzporedno s pripravami za prvi kongres delavskih svetov bodo v vseh podjetjih volitve v nove delavske svete, za katere je izvršni svet LR Bosne in Hercegovine te dni sklenil, da naj se izvedejo do aprila ali maja letos.

H. M.

(Nadaljevanje z 11. strani)

zlorabe in potvorbe, za kar osebe, ki vnašajo take popravke, odgovarjajo.

Ker pomeni vsaka nova stilizacija določeno nevarnost, da bo sklep namerno ali nenamerno spremenjen, si je treba prizadevati, da bodo sklepi sprejeti na sejah v končni obliki. Da bi to dosegli, je treba pred sejo pripraviti besedila vseh sklepov, ki bodo predloženi. Ko upravni odbor pripravlja važnejše predloge za delavski svet, je dolžan, da poda tudi besedila predlaganih sklepov. Ker je direktor podjetja skoraj redno referent in poročevalec na sejah upravnega odbora, mora poskrbeti, da bodo za vse važnejše predloge pripravljene načrti sklepov. Če material za delo kolektivnih organov pripravljajo stalne in občasne komisije, morajo biti njihovi predlogi predloženi v obliki formuliranih in obrazloženih načrtov sklepov. Predsednik upravnega odbora ali predsednik delavskega sveta morata med pripravami za sejo skrbeti, da bodo o vseh vprašanih podana nujna poročila, elaborati, dokumentacija in obrazloženi načrti sklepov. Praviloma se članu kolektivnih organov pošljejo važnejši materiali prej in tako je treba postopati tudi z načrti najvažnejših sklepov. To bo pospešilo razpravljanje, usmerilo tok diskusije na konkretno materijo, omogočilo članom organov, da se seznanijo z materialom, in zagotovilo, da bodo sprejeti sklepi popolni in nedvomno ugotovljeni.

Pri pripravi važnejših sklepov kolektivnih organov sodelujejo ekonomski, tehnični in pravni strokovnjaki v podjetju. Obdelava važnejših sklepov se poveri pravnemu svetovalcu podjetja, da bi bil tako po vsebini kakor po obliki sklep v soglasju z zakonskimi akti in pravili podjetja. Pogosto poverjajo strokovnim sodelavcem, posebno pa pravnemu svetovalcu, obdelavo sklepov, ki so že bili na seji sprejeti. V tem primeru je naloga pravnika, da »pravilno oblikuje« sklepe. Bilo bi pa mnogo bolj važno, da se posvetujemo s strokovnimi sodelavci predhodno in da pravni svetovalec sodeluje pri pripravi načrta in da sodeluje pri delu kolektivnih organov, da bi mogel pravočasno povedati svoje pripombe. Če bi bil sklep sprejet na nepredpisan način, ali pa je v nasprotju z zakonitimi obveznostmi, pravni svetovalec ne more teh pomanjkljivosti odpraviti, temveč lahko samo opozori na to organ, ki je sklep sprejel.

V vsakem primeru ni mogoče vnaprej pripraviti besedila sklepov. Številni sklepi izhajajo v celoti iz razpravljanja na seji. To se posebno nanaša na sklepe, s katerimi delavski svet in upravni odbor dajeta smernice za delo drugim organom, ali kadar se ocenjujejo podana poročila in predlogi. Za popolno in pravilno formulacijo takih sklepov skrbi predsednik. Če gre za pomembnejše sklepe, ki se nanašajo na bolj zapletena vprašanja, pa je priporočljivo, da imenuje kolektivni organ: po končanem razpravljanju komisijo za formuliranje sklepov. Taka komisija lahko dela v času seje ali med dvema sejama, v vsakem primeru pa se njene formulacije predložijo kolektivnemu organu v končno odobritev. Komisija se lahko posluži pomoči pravnega svetovalca in drugih strokovnih sodelavcev.

Ob diskusiji o „stalnih konferencah“ delavskih svetov

Dnevni tisk je nedavno objavil obvestilo o pobudi nekaterih ljudskih odborov, da bi ustanovili, posebno v občinah, kjer ni svetov proizvajalcev, tako imenovane stalne konference delavskih svetov. Osnovni vzrok teh teženj je očitno neobstoj sveta proizvajalcev kot višje oblike delavskih svetov. Vzpostavljanje nove organizacije v obliki nekakšnih »stalnih konferenc« delavskih svetov pa ne more zamenjati oblastnega organa sveta proizvajalcev, medtem ko je taka »stalna konferenca« kot posvetovalni organ odveč. Razen tega je ni mogoče spraviti v sklad s strukturo našega družbenega sistema.

Za posvetovanja in svobodno izmenjavo izkušenj delavskih svetov so pri nas primernejše oblike, v katerih prihajajo do izraza tudi drugi družbeni in politični činitelji, ki so zelo zainteresirani na delu delavskih svetov kakor tudi na možnosti, da se jim pomaga. Če bi delali nasprotno, bi to pomenilo moriti delavske svete, zapirati jih v podjetja, izolirati jih od splošnega procesa socialistične graditve v naši državi in zoževati možnosti njihovega dela in vpliva. Zato je treba, ko gre za pomoč, ki jo delavski sveti pričakujejo od družbenih organizacij, izkoristiti že znane in uspešno uporabljene oblike razgovorov, sestankov, seminarjev itd., ki jih po vsej naši državi uspešno izvajajo tako sveti ljudskih odborov kakor sindikati in organizacije Socialistične zveze, posebno komisija za družbeno upravljanje — pa tudi sami proizvajalci v okviru zbornice in drugih gospodarskih združenj.

Kakor je znano, so sveti proizvajalcev teritorialna oblika delavskega samoupravljanja in organ oblasti, po katerem prihaja delavski razred do izraza kot neposreden nosilec socialistične oblasti. Sestavljeni so iz neposrednih zastopnikov delovnih kolektivov in delavskih svetov, njihova osnovna naloga pa je, da vodijo ekonomsko politiko in da vsklajujejo ter nudijo pomoč gospodarskim organizacijam, delovnim kolektivom in delavskim svetom.

O pristojnosti in delu svetov proizvajalcev govorijo razen ustavnega zakona prav tako zakon o volitvah in splošni zakon o ljudskih odborih. V okrajnih statutih pa so določeni — razen poslov, ki jih skupno opravljata okrajni svet in svet proizvajalcev — prav tako tudi posli, ki jih opravlja svet proizvajalcev samostojno v obliki priporočil in drugih pobud v odnosu do gospodarske organizacije.

Izkušnje iz občin, kjer že delujejo sveti proizvajalcev, kažejo, da je ta institucija, v kateri prihaja oblast delavskega razreda najbolj neposredno do izraza, oblika, ki so jo proizvajalci naše države sprejeli kot svojo obliko neposrednega sodelovanja pri upravljanju. Zato je tudi določeno, da bodo pri prihodnjih volitvah v nove občinske in okrajne ljudske odbore voljeni sveti proizvajalcev tudi v občinah.

Rešitev problema je torej treba iskati — ne v izmišljanju neke nove, našemu sistemu tuje organizacijske oblike — temveč prvič v uvajanju svetov proizvajal-

cev v vse občine, drugič v razvijanju aktivnosti svetov proizvajalcev tam, kjer že delujejo, in tretjič v boljšem izkoriščanju obstoječih oblik posvetovanj, seminarjev in drugih oblik izmenjave izkušenj delavskih svetov. Ničesar namreč ne bi dosegli, če bi si samo zaradi slabega izkoriščanja obstoječih oblik dela, izmišljali stalno nove in nove organizacijske oblike.

O sprejemanju pravil o notranji ureditvi in delu šole

Praksa kaže, da se določeno število šolskih odborov še ni osvobodilo starih delovnih metod in da rešujejo večino problemov formalistično brez poglobljanja v bistvo vprašanj. Taka težnja je prišla do veljave tudi ob nedavnem sprejemanju pravil o notranji ureditvi šole. Nekateri šolski odbori so se — namesto temeljite priprave in proučevanja nalog in delovnih pogojev vsake šole posebej — zadovoljili s tem, da so preprosto prepisali že izdelan pravilnik.

Analiza besedila teh pravil kaže njihovo nepopolnost in nenatančnost glede vprašanj, ki jih obsegajo. Naketere določbe sprejetih pravil samo po nepotrebnem ponavljajo vprašanja, ki jih je že rešil prejšnji zakon, puščajo pa nedotaknjeno vrsto vprašanj, ki so zelo važna za delo vsake posamezne šole. Zato lahko rečemo, da taka pravila ne vplivajo na napredek delovnih metod šolskih odborov in samih šol, temveč jih usmerjajo nazaj na stare, že premagane slabosti.

Jasno je, da ni mogoče dati nekakšnih popolnih smernic za sprejemanje pravil o notranji ureditvi in delu šole. Vendar je treba ob tej priložnosti poudariti vsaj nekatera najvažnejša vprašanja, o katerih se mora po mojem mnenju razpravljati na sejah šolskih odborov. Ker izhajamo iz postavke, da morajo ta pravila šole, ki jih sprejme šolski odbor, potrditi pristojni ljudski odbor, izpopolniti praznine v notranji organizaciji dela in ureditvi šol, je jasno, da je treba vsa prizadevanja osredotočiti prav v spoznanje teh vprašanj. Šolski odbor mora predvsem temeljito spoznati dosedanje delo svoje šole, njene smotre in naloge, dosedanje organizacijsko strukturo in delovno metodo itd. Šole tedaj bo mogoče, da si bo pridobila ustrezajoče izkušnje in da bo jasno spoznala, kaj je potrebno v dosednji praksi spremeniti in kaj še naprej razvijati. Pravitako je treba s posebnimi določbami obdelati tudi metodo in način dela organov družbenega upravljanja v šolah.

Samo tako izdelana pravila šole lahko — z vidika njene bližnje in popolnejše organizacije notranjega dela in ureditve, brez vnašanja nepotrebnih zakonskih določb, brez posplošenih vprašanj, brez šablona in ob upoštevanju posebnih tradicij in vloge vsake posamezne šole — prispevajo k izboljšanju dela v naših šolah, posebno pa v dejavnosti organov družbenega upravljanja ali šolskih odborov.

Vukoje Kožović